

Оценка на работната способност

ПРОФ. Д-Р ЕЛИСАВЕТА СТИКОВА

УКИМ - МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ, ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ НА РМ

estikova@ukim.edu.mk или estikova@gmail.com

Работна способност

- ▶ Физиолошки аспект - работна способност претставува можност енергијата да се претвора во целисходна механичка акција т.е. работа
- ▶ Динамички процес низ линијата на животот:
 - ▶ Од раѓање до 15 години: развој на потенцијалните способности за работа
 - ▶ Од 15/18 години до 62/64 години: професионална продуктивност, сооднос меѓу барањата на работното место и биолошките карактеристики на работникот
 - ▶ > 65 години: прогредирачки дисбаланс меѓу биолошкиот потенцијал и можноста за работа

Промени во работната способност

- ▶ Болест, нарушување или повреда – доаѓа до промена/намалување во нормалната структура/функција на некој орган/систем
- ▶ Инвалидност – намалување или губиток на способноста за изведување на некоја активност
- ▶ Хендикеп/посебни потреби – социјално ограничување во исполнување на „нормалната“ функција

Медицинска проценка на работна способност

- ▶ Примарна цел – да се утврди дали поединецот е способен ефективно да ги изведува работните задачи без ризик за сопственото здравје и здравјето и безбедноста на останатите учесници во процесот на работа
- ▶ Се проценуваат:
 - ▶ Постоенење на физички и ментални капацитети кои се неопходни за ефективно изведување на работата
 - ▶ Можните споредни ефекти на работата и работната средина врз здравјето на работникот
 - ▶ Можните здравствени и безбедносни импликации на актуелната медицинска состојба врз колегите и средината

Медицинска проценка на работна способност

- ▶ Општа работна способност - насочување на механичката енергија во движење на локомоторниот систем и извршување на некоја надворешно видлива работа се вика физичка работа или општа работна способност
- ▶ Професионална работна способност - насочување на енергијата кон специфични професионални работни задачи за кои е потребен повисок степен на интегрирање на комплексни функции на централниот нервен систем, но и соодветно знаење, искуство и вештини на работникот

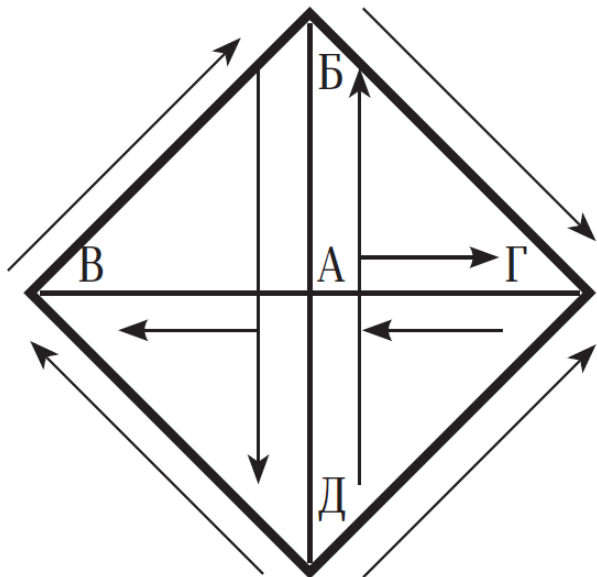
Медицинска проценка на работна способност

- ▶ Професионалната работна способност претставува взаемен однос на психо-физичките и функционалните капацитети на работникот, неговите компетенции, знаења и вештини и барањата на работното место
- ▶ Психо-физички и функционални карактеристики на работникот може да се:
 - ▶ повисоки во однос на барањата на работното место,
 - ▶ урамнотежени со барањата на работното место и
 - ▶ помали во однос на барањата на работното место.

Контраиндикации за работа

- ▶ Медицински – „не смее“
 - ▶ поради причини што се поврзани со неговата здравствена состојба
- ▶ Функционално-технички контраиндикации – „не може“
 - ▶ поради причини што се поврзани со барањата на работното место
- ▶ Апсолутни контраиндикации/исклучива неспособност
- ▶ Релативни контраиндикации/медицинска проценка

Учесници во процесот на оценка на работната способност



Легенда:

А = пациент

Б = индивидуален оценувач

В = оценувач/здравство

Г = оценувач/ПИО

Д = работодавач

ИНВАЛИДНОСТ

- ▶ **Инвалидност** постои ако работната способност е трајно намалена за повеќе од 50% во споредба со условно здрав работник со исто или слично образование и способност
- ▶ **ОПШТА неспособност за работа** (Категорија I) – работната способност е намалена за повеќе од 81-100%
- ▶ **ПРОФЕСИОНАЛНА неспособност за работа** (Категорија II) – работната способност е намалена за повеќе од 51-80%, но помалку од 80% (ПРЕОСТАНАТА работна способност)
- ▶ Ако работната способност е намалена до 50%, но не може да работи со полно работно време, тогаш може да работи со **скратено работно време** или да биде **прераспореден на друго работно место**

Права поради професионална неспособност за работа

- ▶ Ако кај работникот настанала професионална неспособност за работа (постои преостаната работна способност) , а тој е помлад од 50 години му следува право на **ПРОФЕСИОНАЛНА** рехабилитација за работа со полно работно време на работно место за кое се бара ист или повисок степен на стручно образование
- ▶ Учество на работодавачот во утврдувањето на ова право е задолжително
- ▶ Причини за инвалидност:
 - ▶ Болест, повреда надвор од работа
 - ▶ Повреда на работа и професионална болест

Медицинска документација

- ▶ Одлука за задолжителен обем и содржина на медицинската документација во постапка на утврдување на права по основ на инвалидитет (Сл. Весник бр. 197/2014)
 - ▶ Предлогот за медицинско вештачење со наод и мислење за здравствената состојба на осигуреникот (Предлог за медицинско вештачење - Образец бр. 3) кој го пополнува матичниот доктор
 - ▶ Медицинска документација со задолжителен минимум за секоја болест/група на болести
 - ▶ Наод, оценка и мислење (Образец бр. 4)

ЗАКОНСКА ОСНОВА

- ▶ Закон за пензиско и инвалидско осигурување (Сл. Весник на РМ бр. 53/2013 – пречистен текст)
- ▶ Закон за вработување на инвалидни лица (Сл. Весник на РМ бр. 87/2005 – пречистен текст)
- ▶ Правилник за организацијата, составот и начинот на работата на Комисијата за оцена на работната способност (Сл. Весник бр. 197/2014)
- ▶ Одлука за задолжителен обем и содржина на медицинската документација во постапка на утврдување на права по основ на инвалидитет (Сл. Весник бр. 197/2014)
- ▶ Правилник за листа на видот на телесните оштетувања (Сл. Весник на РМ бр. 88/2004)
- ▶ Правилник за листа на професионални болести (Сл. Весник на РМ бр. 88/2004)

Отсуство од работа

- ▶ Отсуство од работа претставува неизвршување на планираната работа и прекршување на имплицитно договорените обврски меѓу работодавачот и работникот
- ▶ Отсуството од работа го одразува психолошкото, медицинското и социјалното прилагодување кон работата
- ▶ Отсуството од работа претставува прекршување на социјалните обврски да се биде на одредено место и во одредено време

Отсуство од работа

- ▶ Апсентизам/боловање/пресентеизам
- ▶ Поред начин на остварување
 - ▶ оправдано
 - ▶ неоправдано
- ▶ Според причини
 - ▶ медицински/здравствени
 - ▶ немедицински/нездравствени

Право на надоместок на плата

- ▶ болест и повреда надвор од работа,
- ▶ повреда на работа и професионална болест,
- ▶ лекување и медицинско испитување,
- ▶ негување на болно дете до тригодишна возраст,
- ▶ негување на болен член на потесно семејство над тригодишна возраст, но најмногу до 30 дена,
- ▶ неопходно придружување на болно лице упатено на преглед или лекување надвор од местото на живеење,
- ▶ неопходно придружување на болно дете до тригодишна возраст додека е на болничко лекување, но најмногу до 30 дена,
- ▶ доброволно давање крв, ткиво или орган и изолираност заради спречување зараза

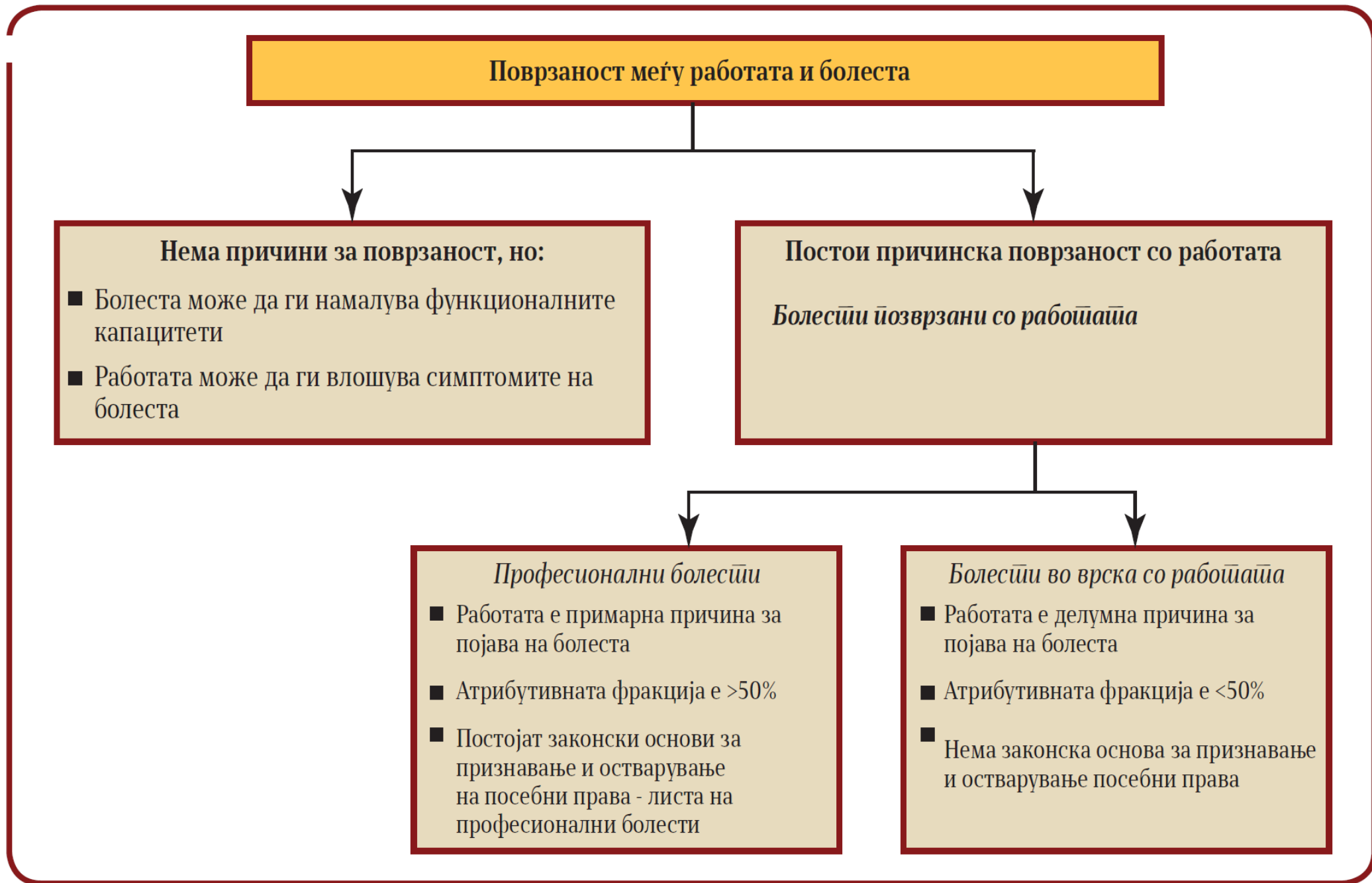
Најчести причини за отсуство од работа

Мануелни задачи/активности	Немануелни задачи/активности
Минорни здравствени причини*	Минорни здравствени причини ^{1*}
Грбна болка	Стрес
Мускуло-скелетни промени	Мускуло-скелетни промени
Домашни/фамилијарни одговорности	Грбна болка
Стрес	Хронични здравствени проблеми
Хронични здравствени проблеми	Хронични здравствени проблеми
Несреќи вон работа	Други немедицински отсуства

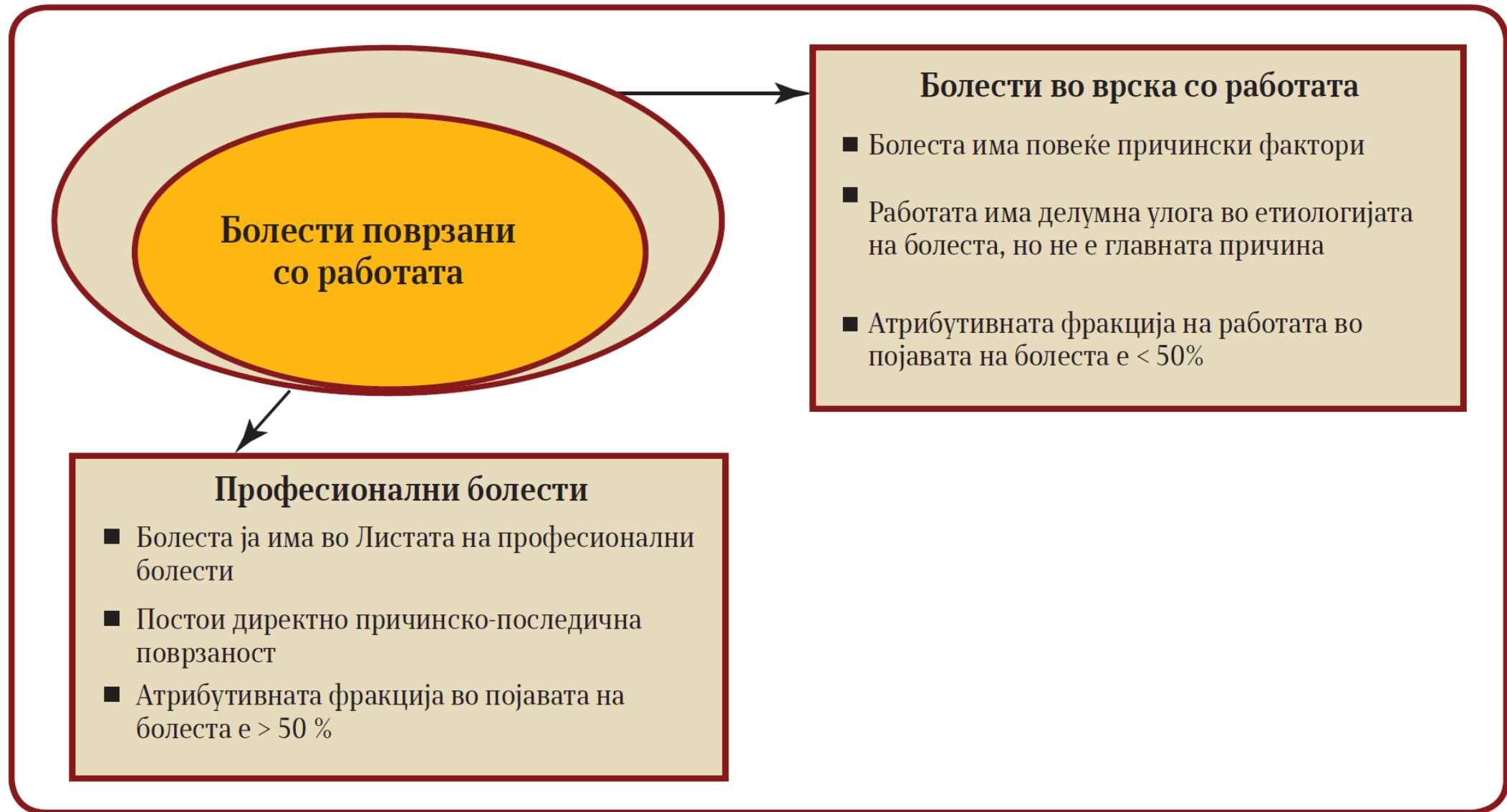
ЗАКОНСКИ ОСНОВИ

- ▶ Правилник за начинот, постапката и поблиските критериуми за утврдување на привремената спреченост за работа поради болест и повреда или потреба за нега на болен член на потесното семејство и за времетраењето на привремената спреченост за работа во зависност од видот на болеста и повредата (Сл. Весник на РМ бр. 95/2011 – пречистен текст)
- ▶ Критериуми за дијагностичките постапки и оценка на привремената спреченост за работа поради болест, повреда и нега на болен член на потесното семејство (Сл. Весник на РМ бр. 31/2006)
 - ▶ Апсолутна спреченост за работа
 - ▶ Релативна спреченост за работа

Слика бр. 1.4 Поврзаноста меѓу работата и појавата на болест



Слика бр. 1.5 Критериуми за утврдување на разликите меѓу професионалните и болестите во врска со работа



Цели на превентивните прегледи

- ▶ Општа здравствена состојба
- ▶ Општа работна способност
- ▶ Специфична здравствена состојба
- ▶ Специфична работна способност

Претходни медицински прегледи

Цел:

- ▶ утврдување на специфична здравствена состојба
- ▶ утврдување на специфична работна способност
- ▶ утврдување на медицински и/или функционално-технички контраиндикации за работа

Видови на медицински превентивни прегледи

- ▶ претходни медицински прегледи
- ▶ периодични медицински прегледи
- ▶ насочени медицински прегледи
- ▶ Систематски медицински прегледи

Периодични медицински прегледи

Цел:

- ▶ рани знаци на професионална болест
- ▶ непрофесионална болест која претставува контраиндикација за понатамошно обавување на работата

Насочени медицински прегледи

Цел:

Контрола на здравствена состојба:

- ▶ по подолго боледување
- ▶ сомнение за намалена работна способност од непрофесионална етиологија
- ▶ три или повеќе повреди на работа во тек на една година
- ▶ пет или повеќе хоспитализации во тек на една година

Систематски превентивни прегледи

Цел:

Контрола на здравствената состојба и работната способност кај работници кои работат на работни места каде нема зголемен ризик за заболување и повредување

- Контрола на општа здравствена состојба
- Контрола на општа работна способност

Упат за превентивен преглед

ПРИЛОГ БРОЈ 1

(работодавач)

(адреса)

број на упат / (датум)

(регистерски број)

(шифра на дејноста)

УПАТ ЗА ПРЕТХОДЕН ЗДРАВСТВЕН ПРЕГЛЕД

Се упатува на претходен преглед _____
(име , татково име и презиме)

роден(а) _____ год , во _____
(место и општина)

по професија : _____ , кој (а) треба да работи на работно место

_____ заради оценка на здравствената

состојба и работна способност за извршување на работа на тоа работно место.

Упат за превентивен преглед

ПРИЛОГ БРОЈ 2

(работодавач)

(регистерски број)

(адреса)

(шифра на дејноста)

број на упат / _____
(датум)

УПАТ ЗА ПЕРИОДИЧЕН/НАСОЧЕН/СИСТЕМАТСКИ ЗДРАВСТВЕН ПРЕГЛЕД

Се упатува на периодичен, (насочен, систематски)
преглед _____

_____ (име, татково име и презиме)
роден(а) _____ год, во _____
(место и општина)

по професија : _____, кој (а) треба да работи на работно место

_____ заради оценка на здравствената

состојба и работна способност за извршување на работа на тоа работно место.

Упат за превентивен преглед

Краток опис на работата на работното место:

Проценети ризици на работното место според изјавата за безбедност:

(МП)

Работодавач

ПРИЛОГ БРОЈ 3

_____ (овластена здравствена установа
за медицина на труд)

_____ (датум на прегледот)

_____ (адреса)

_____ (број на амбулантниот протокол)

_____ (број на здравствениот картон)

ИЗВЕШТАЈ ЗА ИЗВРШЕН ПРЕТХОДЕН ЗДРАВСТВЕН ПРЕГЛЕД

Врз основа на упатот за претходен преглед бр _____ од _____ год.,
извршен е преглед на _____

(име татково име и презиме)

роден(а) _____ год. по професија _____

кој (а) работи на работно место _____

Врз основа на извршените прегледи во согласност со Уредбата за видот, начинот,
обемот и ценовникот на здравствените прегледи на вработените („Службен весник на
Република Македонија„бр _____) се дава:

М И С Л Е Њ Е

1.* Патолошки состојби

(дијагнози): _____

2.*Препораки за вработениот:

3. Препораки за работодавачот и податоци за постоење на професионални болести и болести во
врска со работата:

4. Оценка на работната способност/ Наод и мислење:

_____ (место и датум)

(МП) _____ (потпис и факсимил на
доктор специјалист по медицина на труд)

*Точките 1 и 2 не се пополнуваат на примерокот за работодавачот